

סימן יג

ביאורי מקראות

מלכים א' ז, טו – ביאור ענין שני העמודים יכין ובוטז

והם שלמה רחבעם אביה אסא יהושפט יורם אחזיהו יואש אמציה עזריה יותם אחז יחזקיהו מנשה אמן יאשיהו יהויקים יכניה, ונגלה ומלך תחתיו צדקיהו דודו (ואינו דוד אחר), נמצא שנמשך י"ח דורות מלכות בית דוד משלמה עד יכין. ועל זה רמז קומת העמוד י"ח, וע"כ קרא יכין להורות שנמשך מלכות בית דוד י"ח דורות עד יהויכין.

וי"ל שלפי שידע יכין שבימיו עתידה מלכות בית דוד לפסק על כן הסב שמו ליכני' [דה"י שם] ולכניהו [ירמיה כב, כד], וכל זה לא הועיל. ובירמיה [כב, ל] האיש הזה ערירי, והוא על פי מה שאמרו חז"ל [ילקוט במדבר כא] שכנען בא בבגדי עמלק ולא ידעו מי הם ע"כ אמר משה רבינו ע"ה תתן את העם הזה [במדבר כא, ב], בלי שם.

נמצא ששלמה המלך ע"ה רמז זמן מלכות בית דוד. והנה בבית שני חזרה מלכות בית דוד לזרובבל בן שאלתיאל בן יהויכין, ואמרו חז"ל [סנהדרין לז:] שהי' ערירי רק בימיו כמו שכ' [ירמיה כב, ל] גבר לא יצלח בימיו, אבל לאחר שגלה שלשלו לו את אשתו לבית האסורים ונתעברה שם את שאלתיאל. (ועפ"ז י"ל ע"פ מה שאמרו [עי' שהש"ר ד, יב] ליכין משפחת היכני, לפי שהי' חשד שאם בגופן שלטו בנשותיהם עאכו"כ על כן הוסיפו להם משם ד' להורות שהם כשירים ומיוחסים. וע"כ להוציא החשד מעל יכין הוסיפו לו חותם השי"ת לקרותו יהויכין).

מלכים א' ז' ט"ו, ויצר את שני העמודים נחושת שמונה עשרה [אמה] קומת העמוד האחד וחוט שנים עשרה אמה יסוב את העמוד השני. ופרש"י יגיד עליו רעו דקומת השני הי' גם כן י"ח והיקף הראשון הי' גם כן י"ב. וצ"ב למה נקט הראשון בקומתו והשני בהקיפו. ושם [פסוק] כ"א ויקם את העמוד הימני ויקרא את שמו יכין, ויקם העמוד השמאלי ויקרא שמו בוטז. וכתב הרד"ק שיכין מורה הכנה, ובעז בו עז, והוא דחוק. ובדברי הימים ב' ג, טו ויעש עמודים שנים אמות שלשים וחמש אורך. ופרש"י שניהם יחד, ואף שכל אחד י"ח ויחד ל"ו, אך הכותרות תפשו כל אחד חצי אמה ולא חשיב להו, וצ"ב ג"כ.

וי"ל דבזה הראה שלמה המלך ע"ה כל תקפו בחכמה וברוח הקודש שרמז העתידות על קיום בית המקדש ומלכות בית דוד. והוא שרמז השתלשלות מלכות בית דוד מיהודה אליו שהם י"ב דורות, היינו יהודה פרץ חצרון רם עמינדב נחשון שלמון בעז עובד ישי דוד שלמה. והנה אמרו חז"ל ב"ב צא: וישם כסא לאם המלך זו רות אמה של מלכות, ועפ"ז יקרא בעז אביו של מלכות, ורצה לשום לו שם בבית המקדש על כן קרא שם העמוד בעז. ולפי שהוא באמצע י"ב הדורות על כן עשה היקפו י"ב, שדורו של בעז בתוכו וי"ב דורות סובבות אותו. והנה צפה ברוה"ק שיזמשך מלכות בית דוד י"ח דורות בדה"י א' [ג, י-טז],

והנה בדה"י א' ג' בסופו [פסוק כד] כתוב וענני שבעה, ופרש"י [שם ג, יא] שענני ה' דור שביעי מיהויכין, והוא מהמדרש. ועכצ"ל דמפרשי שם כמה שמות נקיבות דוק ותשכח מכוון. עוד כתב רש"י שענני הוא משיח על דרך מש"כ [דניאל ז, יג] וארו עם ענני שמיא אתי, והוא ג"כ מהמדרש [תנחומא סוף תולדות], ע"ד מ"ש במדרש איכה [א, נא] שבחורבן בית המקדש נולד משיח ועלה בענן וע"כ נקרא ענני ג"כ שעלה בענן ויתגלה לעתיד לבא בענן. נמצא שמלכות בית דוד נמשך מיהודא עד שלמה י"ב דורות, ועד יכין י"ז דורות (זולת שלמה המלך ע"ה שחשבונוהו כבר), ועד ענני ז' דורות, בסך הכל ל"ו דורות שמלכותו נצחית ובלע המות לנצח. ע"ז רומזים ב' העמודים שקומתם בסך הכל ל"ו.

והנה מובא [בספר הוויכוח להרמב"ן] שמלך ספרד שאל להרמב"ן אמריתו שמיח נולד בעת

חורבן בהמ"ק, הגידה לי איפוא הוא ואביא. גם שאל איך אפשר שיחי' כל כך. והשיב לו הרי קודם החטא ה' עתידים לחיות לנצח, ומדור אדם הראשון ה' בגן עדן. והחטא גרם לטרוד מגן עדן ולמות, א"כ המשיח שבא לתקן החטא ולהחזיר עטרה ליושנה אף דלא מטא זימני' לעת עתה עכ"פ לגבי עצמו פסקה זוהמת הנחש ולא ימות, ומדורו בגן עדן. והרי גבולי הגן עדן הם הארבע נהרות, ושם תמצאנו אם תוכל לעבור דרך להט חרב המתהפכת. קיצור הדברים, שענני הוא משיח והוא מתחבא בגן עדן עד עת קץ. ועכ"א בדברי הימים ששניהם היו בסך הכל ל"ה אמה מגולה לרמז על ל"ה דורות מגולים ממלכות בית דוד עד ענני המכוסה. ורצה לרמז ^{לרמז} שהוא מתחבא בגן עדן, ולא מקום נאה לרמז על מחבואו רק תחת הכותרות שזהו מקום הראוי ^{לפי ערכו}. וכמה מתוקה מליצה זו על מלך המשיח המכוסה ועתיד להגלות לעת קץ בכתר מלוכה לטובת כל העולם. ^{נ"ה}

הושע יד, י

בשלשה דרכים היצר הרע קונה את האדם. או ליפות את דרכיו וכל דרך איש ישר בעיניו שאין צריך לתשובה, או להציע לפניו חומר הדת שאי אפשר לעמוד בה ומתיאש מתשובה, או שמטיל לו ספיקות וגמגומים בהדת. ועל שלש אלה

רמז הנביא [הושע יד, י] ואמר כי ישרים דרכי ה' אין בהם שום ספיקות וגמגומים, וגם תראה שאפשר לקיימה כמו שאמר וצדיקים ילכו בה, וגם כשתראה ^{על אחרים} תתבונן כי הרבה נכשלו והם דשין בעקב ועל זה אמר ופושעים יכשלו במ.

ירמיה ל, יב-יז

[ירמיה ל, יב-יז] כי כה אמר ה' אנוש לשברך נחלה מכתך. אין דן דינך למזור רפאות תעלה אין לך. כל מאהביך שכחוך אותך לא ידרשו כי מכת אויב הכיתוך מוסר אכזרי על רב עונך עצמו חטאתיך. מה תזעק על שברך אנוש מכאבך על רב עונך עצמו חטאתיך עשיתי אלה לך. לכן כל אכליך יאכלו וכל צריך כלם בשבי ילכו והיו שאסיך למשסה וכל בזיך אתן לבז. כי אעלה

ארוכה לך וממכותיך ארפאך נאם ה' כי נדחה קראו לך ציון היא דרש אין לה.

אשר לכאורה יפלא מה שאמר מה תזעק על שברך אנוש מכאובך הלא כי אנוש מכאובו לכן יזעק. ואמר הגאון הנ"ל בדרך משל לאחד שהיה חולה ר"ל מחלת הלב ושאל ברופאים ונלאו למצא תעלה למחלתו הכבדה, ונסע לרופאים גדולים חוץ

נה. ע"י ספר אהל מועד ח"ד ו'בית יעקב' להר"ר אברהם ב"ר ופרעסבורג תר"נו. בס"י י"ד. שדו באריכות בדברי רבינו.